

SUMQAYIT REGIONAL MƏDƏNİYYƏT İDARƏSİ
S.VURĞUN ADINA MƏRKƏZİ KİTABXANA

Metodik tövsiyələr

SUMQAYIT – 2021

Tərtibçi: Təranə Mirzəyeva

Redaktor: Yeganə  hm dova

Qarabağ Azərbaycandır! : metodik tövsiyələr /t rt. ed. T.Mirzəyeva .-
Sumqayıt , 2021.-11s.

Dağlıq Qarabağ əzəli və tarixi Azərbaycan torpağıdır!

Prezident İlham Əliyev

Hazırda Cənubi Qafqaz dramatik hadisələrlə dolu tarixinin gərgin səhifələrindən birini yaşamaqdadır, halbuki yaşanmaqda olan dövrün mürəkkəbliyinə baxmayaraq Azərbaycanın şanlı hərbi-siyasi tarixinin növbəti şanlı səhifəsi yazılır. Ermənistan silahlı qüvvələri Dağlıq Qarabağa məqsədyönlü şəkildə gətirilmiş muzdlu terrorçu quldur dəstələri və himayəçi dövlətlərin hərbi qüvvələrinin köməyi ilə 1988-1994-cü illər arasındakı dövrdə Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsini və bölgənin ətrafındakı 7 rayonu işğal edərək 29 il ərzində vaxtilə çiçəklənən bir diyarı "boz zonaya" çevirmişdi. Azərbaycan Ordusu Ermənistanın 6 il ərzində apardığı müharibə nəticəsində işğal etdiyi torpaqların böyük bir hissəsini cəmi 44 gün ərzində işğaldan azad edərək Ermənistan silahlı qüvvələrinin "məğlubedilməzliyi haqqında mifi" darmadağın etdi, işğal dövründə yaradılmış mühəndis-istehkam qurğularının külünü göyə sovurdu, milli ordumuzun gücü və potensialını bütün dünyaya göstərdi.

Yaşanmış tarixin epizodlarına nəzər yetirsək Azərbaycan dövlətçiliyi müstəqillik uğrunda Azərbaycan xalqının son otuz illik dövrü ərzində apardığı mübarizənin nəticəsində formalaşaraq müasir vəziyyətə gəlmiş, çoxsaylı faciələr və qanlı-qadalı hadisələr yaşamış, şəhidlər vermişdir. XX yüzilliyin sonları Azərbaycan tarixinin ən mürəkkəb dövrlərindən biri idi. Ölkə daxili və xarici düşmənlərin əli ilə parçalanmaqda idi. Azərbaycanı güclənməkdə olan fəlakətdən Ümummilli lider Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyətə qayıdışı xilas etdi. Bu məqamda Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin elə ilk günlərindən onun Ermənistanın istədiyi nəticələrə gətirib çıxarmayacağını Heydər Əliyevin mövcudluğu ilə bağlayan Ermənistanın məkrli liderlərindən olan Karen Dəmirçiyanın aşağıdakı fikrini xatırlamaq yerinə düşərdi.

"Müvəqqəti atəşkəs rejiminin" yaradılması ilə Ermənistanın işğalçılıq siyasəti dayandırılmış, ölkədə daxili sabitliyə nail olunmuş, dövlətçiliyimiz möhkəmləndirilmiş, hərbi sənayemiz qurulmuş, siyasi, iqtisadi, hüquqi və s. sahələrdə əsaslı islahatlar keçirilmiş, global layihələrə imza atılmış, respublikamız tədricən dünya birliyinin sıralarında yer almış və sayılıb-seçilməyə, söz sahibi olmağa başlamışdı. Bu məqamda fransız mütəfəkkiri Jan-Jak Russonun bir əsrdə qismətinə üç dəfə parçalanmaq nəsb olmuş polyak xalqına müraciətlə dediyi sözləri xatırlamağa dəyər: "Polşa xalqı, verilən vədlərə, bağlanan müqavilələrə

inanmayın, gəlib-gedən nümayəndələrə, dəvət olunan qonaqlara pullar xərcləməklə özünüzü var-yoxdan çıxarmayın. İnkişaf etmək lazımdır, islahatlar keçirmək lazımdır". Əlavə şərhə ehtiyacı olmayan bu fikri Azərbaycan rəhbərliyi öz əməlləri ilə həyata keçirmişdi.

Azərbaycanın bütün sahələrdə güclənməsinə baxmayaraq Qərb və rus diplomatiyasının gücü ilə formalaşdırılmış, xristian Ermənistanına himayəçilik etmək, münaqişəni dondurmaq və Ermənistanın apardığı işğalçılıq siyasəti nəticəsində yaradılmış status-kvonu Azərbaycana qəbul etdirmək üçün təsis edilmiş ATƏT-in Minsk qrupu 28 il ərzində "məlik diplomatiyası" yolu ilə problemin hərbi yolla həllinə imkan verməmişdi. Nəinki imkan verməmiş, hətta BMT Təhlükəsizlik Şurası və Baş Məclisinin qəbul etdiyi 5 qətnamə, habelə AŞPA və ATƏT-in özünün qəbul etdiyi qətnamə və qərarların da kağız üzərində qalmasına səbəb olmuşdu. Süni şəkildə yaradılmış çətinliklərə, xristian həmrəyliyinə, Ermənistanla edilən havadarlığa, onun hərtərəfli şəkildə silahlandırılmasına, regionda gedən geosiyasi mübarizəyə baxmayaraq, zaman Azərbaycanın xeyrinə işləyirdi. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizə diplomatik-siyasi müstəvidə getdiyi üçün bu mübarizə səbir, qətiyyət və iradə tələb edirdi. Ümummilli lider Heydər Əliyev təsadüfi olaraq demirdi ki: "Diplomatiya döyüş meydanı deyil, burada siyasətçilər təvazökarlıq, səbir, iradə və əzm göstərməklə istədiklərinə nail ola bilirlər". Bu əzm və qətiyyəti onun layiqli varisi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev göstərdi və göstərməkdə davam edir.

Hələ prezidentliyinin əvvəllərindən münaqişənin siyasi yollarla həll olunmasına sadıqlığını sərgiləyən İlham Əliyev bununla belə, əgər zərurət yaranarsa hərbi yolun da istisna olunmadığını vasitəçilərə bildirmiş, beynəlxalq tribunalardan səsəndirmişdi. Zaman etibarlı ilə qısa müddətə müasir beynəlxalq standartlara cavab verən güclü və mütəşəkkil Azərbaycan Ordusu yaradılmış, müasir silahlar və döyüş texnikaları ilə silahlandırılaraq NATO nümunəsində ordu quruculuğu həyata keçirilmişdi ki, onun hansı gücə qadir olduğunu **2016-cı ilin aprel döyüşləri** göstərdi.

Azərbaycanın sərhədlərinin daim atəş altında saxlanması, dinc əhalinin, mülki obyektlərin və yaşayış tikintilərinin hədəfə götürülməsinin təcridən adi hal alması Azərbaycan xalqının hərbi əhvali-ruhiyyəsini gücləndirir və hakimiyyət orqanlarından ciddi tədbirlərin görülməsi tələb edilirdi. Bu ilin 12 iyul və 27 avqust tarixlərində Ermənistan hərbi hissələrinin Azərbaycan sərhədlərində törətdiyi təxribatlar Ermənistan rəhbərliyinin yeni müharibə hazırlığından xəbər verirdi. Sonuncu təxribat sentyabrın 27-də səhər saatlarında baş verdi ki, bu, Azərbaycan Ordusunu cavab tədbirlərinə vadar etdi və noyabrın 10-a qədər davam edən döyüşlər Ermənistan Respublikasının kapitulyasiyası ilə başa çatdı. Noyabrın 10-da gecə saat 3.00 radələrində Rusiya və Azərbaycan prezidentləri Vladimir Putin və İlham Əliyev hərbi əməliyyatların dayandırılması haqqında 9 bənddən ibarət Bəyanatı imzaladılar. Ardınca Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev televiziya ilə xalqımıza, dünya azərbaycanlılarına müraciət etdi: "Biz qalib gəldik. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü danışıqların mövzusu deyil və heç vaxt olmayacaq. Azərbaycan bu mövqedən bir addım belə geri çəkilməyəcək, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü məsələsində heç bir güzəşt olmayacaqdır".

Azərbaycan xalqının bu möhtəşəm qələbəsi Ermənistanda ciddi çaşqınlıq, çaxnaşma və olduqca mürəkkəb vəziyyət yaratdı. Hazırda Ermənistan keçən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində Azərbaycanın yaşadığı mürəkkəb, ziddiyyətli və qalmaqallı günləri yaşamaqdadır. N. Paşinyan – ermənilərin "Yusif Sərracı" ölkəni qoyub qaçıb, parlament binası və digər hakimiyyət idarələri zəbt edilərək dağıdılmaqdadır. Ermənistanın qüdrəti, lobbisinin gücü, etməni quldur dəstələrinin məğlubedilməzliyi haqqında onilliklər boyu formalaşdırılmış miflər milli Ordumuzun aramsız zərbələri altında dünyanın gözü qarşısında "cəhənnəmə vasil oldu". Azərbaycan Ordusu xalqımızın son otuz ildə verdiyi şəhidlərin və qurbanların intiqamını aldı. Noyabrın 10-da gecə imzalanmış Bəyanat Ermənistanın qeyd-şərtsiz təslim olduğunu dünyaya bəyan etməklə türk-İslam birliyinin qüdrətini bütün dünyaya göstərdi, Azərbaycan "sivilizasiyaların toqquşmasından" qalib çıxdı, suverenliyi və ərazi bütövlüyünün toxunulmazlığı ilə bağlı BMT-nin tarixi qətnamələrini kağız üzərindən gerçək həyata köçürdü.

Qarşıda bizi müxtəlif dövlətlərin geosiyasi ambisiyalarının toqquşduğu kifayət qədər mürəkkəb, görünən və görünməyən tərəflərə malik sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı

diplomatik-siyasi mübarizə, hərbi yolu ilə əldə edilənlərin diplomatik-siyasi müstəvidə təsbit edilməsi kimi çətin vəzifələr gözləyir. Azərbaycan diplomatiyası 2070-ci illərdə yaşayacaq nəsillərə yeni Dağlıq Qarabağ və ya Naxçıvan sindromlarının yaradılmaması üçün bu gün olduqca mürəkkəb vəzifələri həyata keçirməlidir. Çünki biz ilan kimi məkrli, tülkü kimi hiyləgər, canavar xislətli qaniçən və Azərbaycanı hər an arxadan vurmağa hazır olan namərd düşmənlə qonşuluq etmək məcburiyyətindəyik. Buna görə də sülh müqaviləsi imzalanarkən Ermənistanın Türkiyəyə və Azərbaycana ərazi iddialarından birmənalı olaraq imtina etməsi, türk dünyasına qarşı informasiya müharibəsini dayandırması məsələlərinə xüsusi yer ayırmalıyıq. Dağlıq Qarabağda yaşayan erməni əhalisinin ya səpələnmiş şəkildə, ya da Azərbaycanın rayonu statusunda ancaq bir rayonda yerləşdirilməsi və bu rayonun Ermənistan sərhədlərindən maksimum uzaqda olmasını strateji vəzifə kimi qarşıya qoymalı və reallaşdırmalıyıq.

Sülh danışıqlarının kifayət qədər çətin gedəcəyi, Ermənistanı bütün səviyyələrdə havadarlıq edən dövlətlərin Azərbaycan rəhbərliyinə son dərəcə ciddi təzyiqlərin göstəriləcəyi irəlicədən məlumdur. Əgər Dağlıq Qarabağın hansı formada isə muxtar statusu saxlanacaqsa onun təhlükəsizliyinin təminatçısı hüququnun Türkiyəyə həvalə edilməsinə nail olunmalıdır. Doğrudur, 9 bənddən ibarət hərbi əməliyyatların dayandırılması haqqında Bəyanat və Azərbaycan Prezidentinin 43 gün ərzində verdiyi müsahibələr tam olmasa da sülh sazişinin bəndləri üzərində işin necə gedəcəyini təxmin etməyə imkan verir. Digər məsələ ümumiyyətlə siyasi termin kimi "Dağlıq Qarabağ" məfhumundan imtina edilməli, onun hansı sənəddə isə yer almasına imkan verilməməlidir. Bu məfhumun necə yarandığı məlumdur, amma nəzərə alınmalı ki, axı oralar tarixən Qarabağın dağlıq hissəsi adlandırılırdı ki, sübut edilməsi elə də çətin deyildir.

Ermənistan zaman-zaman Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan torpaqlarına göz dikən dövlətdir, hazırda öz ərazisi 29,6 min kv. kilometrdir, halbuki 1918-ci ilin iyununda imzalanmış Batumi müqaviləsinə əsasən onun ərazisi cəmi 9 min kv. km müəyyənləşdirilmişdi, Türkiyə ilə imzalanmış Gümrü müqaviləsində də həmin rəqəmə yaxın göstərici yer almışdı. Deməli, qalan 20 min kv. km-lik ərazi əsasən Azərbaycan torpağıdır. Hesab edirəm ki, sülh danışıqlarına Azərbaycanın Qazax rayonunda 1984-cü ildə alınmış 3000 hektar torpağın geri alınması məsələsi daxil edilməli və onun yenidən Azərbaycana qaytarılmasına nail olunmalıdır.

Xalqımızın qan yaddaşında əbədi yaşayacaq hadisələrin içərisində dövlət müstəqilliyimizin ilk otuz illik dövrünün keşməkeşləri, 43 günlük Vətən müharibəsinin heç vaxt silinməyəcək izləri hələ əsrlər boyunca gələcək nəsillərimizin fikir və düşüncələrinə hakim kəsiləcək, şairlər, alimlər, yazıçılar, incəsənət xadimləri, mədəniyyət işçiləri və heykəltəraş nəsillərinin ərsəyə gəlməsində öz sözünü deyəcəkdir, çünki "ötüb keçən nəsillərin ənənələri bir kabus kimi həmişə canlıların zəhnini məşğul edib" (K.Marks). Hazırda Azərbaycan muzeylərinin hamısının ekspozisiyasında respublikamızın ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizəyə həsr olunmuş guşələr mövcuddur və gənclərimizin vətənpərvərlik tərbiyəsində öz rolunu oynayır. Bununla belə, hesab edirəm ki, ayrıca Dağlıq Qarabağ uğrunda Vətən müharibəsinə həsr olunmuş Muzeyin yaradılması olduqca aktual və vacibdir. Təkcə ona görə ki, Ermənistan Respublikası, erməni lobbisi və dünya erməni diasporları Azərbaycan xalqının bu qələbəsini heç vaxt həzm etməyəcək və əvəzini çıxmaq üçün daim marıqda duracaqlar. Düşmənimizin nə qədər məkrli və namərd olduğunu Cənubi Qafqazın son iki yüz illik tarixinin minlərlə, yüz minlərlə hadisə və epizodları sübut edir.

Azərbaycan tarixini yaşadan abidələrimizin içərisində məscid tikililəri, məqbərə və ulularımızın ruhlarının uyuduğu qəbiristanlıqlar xüsusi yer tutur ki, bunların böyük hissəsi işğal altındakı ərazilərdə qalmışdı. Yaşı yüzilliklərlə ölçülən məqbərə və məscidlər həmişə xalqımızın iman və güman yeri kimi qalmaqdadır, bu gün Vətən müharibəsinin gedişində həmin əsir abidələrimiz öz həqiqi sahiblərinə qaytarılır. İngiltərənin görkəmli dövlət və siyasi xadimlərindən olan U.S.Çörçill 1945-ci ildə xalqa müraciətində demişdi: "Əsl ingilis olmaq istəyən hər kəs xalqının qəhrəmanlıq tarixini öyrənməyə başlamalıdır. Biz tariximizi öyrənməyi kilsədə başlayıb məsciddə bitirməliyik ..." O məscidləri ki, onların hamısı erməni vandalizminin təcavüzünün qurbanı olmuş, tək Yaradanımıza asiliyin təcəssümü kimi təhqir

edilmişdi, Prezident İlham Əliyev onların bərpa edilib şanlı tariximizin bir hissəsinə çevriləcəyi ilə bağlı dünyaya çağırış etmişdi. Tarixi və əsl-kökü olmayan, ölünə və qocasına sahiblik etməyən ermənilər üçün müqəddəs heç nə yoxdur.

Nəhayət, Milli Məclis tərəfindən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə Respublikamızın suverenliyi və ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi uğrunda apardığı uğurlu müharibəyə və diplomatik-siyasi mübarizəyə görə Milli Qəhrəman adı və Generalissimus hərbi rütbəsinin verilməsi məsələsinin qaldırılmasını olduqca vacib hesab edirəm. Şair demişkən: "Sağlığında qiymət qoyaq insanlara!". Bu onun halal haqqıdır! Azərbaycan durduqca Ümummilli lider Heydər Əliyevin və İlham Əliyevin adları qoşa çəkilməli, milli birliyin, qətiyyətin və qüdrətin simvolu kimi dövlət rəmzlərində və bayrağımızda yaşamalrı, poeziya və nəğmələrimizdə tərənnüm edilməlidir. Təkcə ona görə ki, yaşı minilliklərin dərinliklərinə gedən, kökü, əsl-nəcəbəti bəlli olan bir xalqın ləyaqətini, qeyrətini, kişiliyini, mərdliyini, qəlbinin genişliyi və mərhəmətini bütün dünyaya əməlləri ilə sübut etdi.

Azərbaycan Ordusunun sentyabrın 27-də Qarabağda başladığı uğurlu əks-həmlə əməliyyatı nəticəsində noyabrın 9-dək 5 şəhər, 4 qəsəbə və 286 kənd işğaldan azad edilib.

Düşmən işğalından azad olunmuş şəhər, qəsəbə və kəndlərimizin siyahısı:

27 sentyabr 2020-ci il

- **Füzuli rayonunun** Qaraxanbəyli, Qərvənd, Kənd Horadiz, Yuxarı Əbdürrəhmanlı kəndləri
- **Cəbrayıl rayonunun** Böyük Mərcanlı, Nüzgar kəndləri
- **Ağdərə və Murovdağ** istiqamətlərində yüksəkliklər

3 oktyabr 2020-ci il

- **Tərtər rayonunun** Suqovuşan və Talış kəndləri
- **Cəbrayıl rayonunun** Mehdili, Çaxırlı, Aşağı Maralyan, Şəybəy, Quycaq kəndləri
- **Füzuli rayonunun** Aşağı Əbdürrəhmanlı kəndi

4 oktyabr 2020-ci il

- **Cəbrayıl şəhəri və rayonun** Karxulu, Şükürbəyli, Yuxarı Maralyan, Çərəkən, Daşkəsən, Horovlu, Decal, Mahmudlu, Cəfərabad kəndləri

5 oktyabr 2020-ci il

- **Cəbrayıl rayonunun** Şıxəli Ağalı, Sarıcalı, Məzrə kəndləri

9 oktyabr 2020-ci il

- **Xocavənd rayonunun** **Hadrut** qəsəbəsi və Sur kəndi
- **Cəbrayıl rayonunun** Qaracallı, Süleymanlı, Əfəndilər və Qışlaq kəndləri
- **Füzuli rayonunun** Yuxarı Güzlək, Görəzilli kəndləri
- **Tərtər rayonunun** Çaylı kəndi

14 oktyabr 2020-ci il

- **Füzuli rayonunun** Qaradağlı, Xatunbulaq, Qarakollu kəndləri
- **Xocavənd rayonunun** Bulutan, Məlikcanlı, Kəmərtük, Təkə, Tağaser kəndləri

15 oktyabr 2020-ci il

- **Xocavənd rayonunun** Edişə, Düdükçü, Edilli, Çıraquz kəndləri
- **Füzuli rayonunun** Arış kəndi

- **Cəbrayıl rayonunun** Doşulu kəndi

16 oktyabr 2020-ci il

- **Xocavənd rayonunun** Xırmancıq, Ağbulaq, Axullu kəndləri

17 oktyabr 2020-ci il

- **Füzuli rayonunun** Qoçəhmədli, Çimən, Cuvanlı, Pirəhmədli, Musabəyli, İşıqlı, Dədəli kəndləri və **Füzuli şəhəri**

18 oktyabr 2020-ci il

- **Xudafərin** körpüsü üzərində Azərbaycan bayrağı qaldırıldı

19 oktyabr 2020-ci il

- **Cəbrayıl rayonunun** Soltanlı, Əmirvarlı, Maşanlı, Həsənli, Əlikeyxanlı, Qumlaq, Hacılı, Göyərçinveysəlli, Niyazqullar, Keçəl Məmmədli, Şahvəlli, Hacı İsmayılı, İsaqlı kəndləri

20 oktyabr 2020-ci il

- **Zəngilan rayonunun** Havalı, Zərnəli, Məmmədbəyli, Həkəri, Şərifan, Muğanlı kəndləri və **Zəngilan şəhəri**
- **Füzuli rayonunun** Dördçinar, Kürdlər, Yuxarı Əbdürrəhmanlı, Qarğabazar, Aşağı Veysəlli, Yuxarı Aybasanlı kəndləri
- **Cəbrayıl rayonunun** Safarşa, Həsənqaydı, Fuğanlı, İmambağı, Daş Veysəlli, Ağtəpə, Yarəhmədli kəndləri
- **Xocavənd rayonunun** Ağcakənd, Mülküdərə, Daşbaşı, Günəşli (Noraşen), Çinarlı (Vəng) kəndləri

21 oktyabr 2020-ci il

- **Zəngilan rayonunun** **Mincivan** qəsəbəsi, Xurama, Xumarlı, Sarıl, Babaylı, Üçüncü Ağalı, Hacallı, Qırx Müşlan, Üdgün, Turabad, İçəri Müşlan, Məlikli, Cahangirbəyli, Baharlı kəndləri
- **Cəbrayıl rayonunun** Balyand, Papı, Tulus, Hacılı, Tinli kəndləri
- **Füzuli rayonunun** Gecəgözlü, Aşağı Seyidəhmədli, Zərgər kəndləri

22 oktyabr 2020-ci il

- **Zəngilan rayonunun** Kolluqışlaq, Malatkeşin, Kənd Zəngilan, Genlik, Vəliqulubəyli, Qaradərə, Çöpədərə, Tatar, Tiri, Əmirxanlı, Qarqulu, Bartaz, Dəlləkli kəndləri və **Ağbənd** qəsəbəsi
- **Cəbrayıl rayonunun** Sirik, Şıxlar, Məstəlibəyli, Dərzili kəndləri
- **Füzuli rayonunun** Mollavəli, Yuxarı Rəfədinli, Aşağı Rəfədinli kəndləri

23 oktyabr 2020-ci il

- **Xocavənd rayonunun** Dolanlar və Bünyadlı kəndləri
- **Cəbrayıl rayonunun** Dağ Tumas, Nüsüs, Xələfli, Minbaşılı və Veysəlli kəndləri
- **Zəngilan rayonunun** Vənədli və Mirzəhəsənli kəndləri
- **Qubadlı rayonunun** Zılanlı, Kürd Mahrızlı, Muğanlı və Alaqrşaq kəndləri

25-26 oktyabr 2020-ci il

- **Zəngilan rayonunun** Birinci Alıbəyli, İkinci Alıbəyli, Rəbənd, Yenikənd kəndləri
- **Cəbrayıl rayonunun** Qovşudlu, Sofulu, Dağ Maşanlı, Kürdlər, Hovuslu, Çələbilər kəndləri

- **Qubadlı rayonunun** Padar, Əfəndilər, Yusifbəyli, Çaytumas, Xanlıq, Sarıyataq, Mollabürhan kəndləri və **Qubadlı şəhəri**

28 oktyabr 2020-ci il

- **Zəngilan rayonunun** Birinci Ağalı, İkinci Ağalı, Üçüncü Ağalı, Zərnəli kəndləri
- **Füzuli rayonunun** Mandılı kəndi
- **Cəbrayıl rayonunun** Qazanzəmi, Xanağabulaq, Çullu, Quşçular, Qaraağac kəndləri
- **Qubadlı rayonunun** Qiyaslı, Əbilcə, Qılıcan kəndləri

30 oktyabr 2020-ci il

- **Cəbrayıl rayonunun** Xudaverdili, Qurbantəpə, Şahvələdli, Xubyarlı kəndləri
- **Zəngilan rayonunun** Aladin, Vejnəli kəndləri
- **Qubadlı rayonunun** Kavdadıq, Məmər, Mollalı kəndləri

2 noyabr 2020-ci il

- **Cəbrayıl rayonunun** Çaprand, Hacı İsaqlı, Qoşabulaq kəndləri
- **Zəngilan rayonunun** Dərə Gilətağ, Böyük Gilətağ kəndləri
- **Qubadlı rayonunun** İşıqlı, Muradxanlı, Milanlı kəndləri

4 noyabr 2020-ci il

- **Cəbrayıl rayonunun** Mirək, Kavdar kəndləri
- **Zəngilan rayonunun** Məşədiismayılı, Şəfibəyli kəndləri
- **Qubadlı rayonunun** Başarat, Qarakişilər, Qaracallı kəndləri

7 noyabr 2020-ci il

- **Füzuli rayonunun** Yuxarı Veysəlli, Yuxarı Seyidəhmədli, Qorqan, Üçüncü Mahmudlu, Qacar, Divanalılar kəndləri
- **Cəbrayıl rayonunun** Yuxarı Məzrə, Yanarhac kəndləri
- **Qubadlı rayonunun** Qəzyan, Balasoltanlı, Mərdanlı kəndləri
- **Zəngilan rayonunun** Beşdəli kəndi
- **Xocalı rayonunun** Qarabulaq, Moşxmaat kəndləri
- **Xocavənd rayonunun** Ataqt, Tsakuri kəndləri

8 noyabr 2020-ci il

- **ŞUŞA şəhəri**

9 noyabr 2020-ci il

- **Füzuli rayonunun** Qobu Dilağarda, Yal Pirəhmədli, Yuxarı Yağlıvənd, Dilağarda, Seyid Mahmudlu, Ələsgərli, Aşağı Güzdək, Qovşatlı, Mirzəcamallı, Şəkərcik, Mərdinli, Sıxlı, Qaraməmmədli, Dövlətyarlı, Hacılı, Hüseynbəyli, Saracıq kəndləri
- **Xocalı rayonunun** Dəmirçilər, Çanaqçı, Mədətkənd, Sığnaq, Şuşakənd, Muxtar, Daşaltı kəndləri
- **Xocavənd rayonunun** Susanlıq, Domi, Tuğ, Akaku, Azıx, Mets Taglar, Salakətin, Zoğalbulaq, Aragül, Tağavard, Böyük Tağavard, Zərdanaşen, Şəhər kəndləri
- **Cəbrayıl rayonunun** Hüseynalılar, Söyüdlü, Aşağı Sirik, Qalacıq, Mollahəsənli, Əsgərhanlı, Yuxarı Nüsus, Aşiq Məlikli, Niftalılar, Qərər, Cələbilər kəndləri
- **Qubadlı rayonunun** Yuxarı Mollu, Aşağı Mollu, Xocik, Qaramanlı, Xəndək, Həməzəli, Mahıztılı, Hal, Ballıqaya, Ulaşlı, Tinli, Xocahan, Boyunəkər, Qaraqoyunlu, Çərəli kəndləri
- **Zəngilan rayonunun** Keçikli, Ördəkli, Sobu, Qaragöz, İsgəndərbəyli kəndləri, **Bartaz** qəsəbəsi
- **Laçın rayonunun** Güləbürd, Səfiyan, Türklər kəndləri.

25 noyabr 2020-ci il

- Noyabrın 10-da imzalanmış üçtərəfli bəyanata uyğun olaraq **Kəlbəcər** rayonu da Azərbaycana təhvil verilib.(2020)

01 dekabr 2020-ci il

- Noyabrın 10-da imzalanmış üçtərəfli bəyanata uyğun olaraq, Ermənistan silahlı birləşmələri **Laçın** rayonundan çıxıblar. (2020)

Vətənpərvərliyin kitabxanalarda təbliği

29 ildir ki, respublikamızın hər müəssisəsində oduğu kimi kitabxanalarda da rayonlarımızın işğalı günləri qeyd edilib. Bundan sonra isə Şanlı Zəfər tariximizi, rayonlarımızın azad olunma günlərini qeyd edəcəyik. Oxuculara öz əsrarəngiz gözəlliyi ilə insanları məftun edən torpaqlarımız haqqında məlumatlar verilməlidir. Bununla əlaqədar həm onlayn , həm də əyani tədbir formalarından istifadə edə bilərik.

S.Vurğun adına Mərkəzi kitabxana tərəfindən bu il Sumqayıt MKS üzrə “**Qarabağ İli**” elan edilmişdir. Bununla əlaqədar kitabxanaların planları əsasında tematik plan tərtib edilmiş, həyata keçirilməsinə metodik köməklik və nəzarət edilir.

MKS üzrə “**Qarabağın səsi**” layihəsi təşkil edilə bilər. Layihə Azərbaycan milli mədəniyyətinin yaşadılması, inkişaf etdirilməsi və tanıtılması, eyni zamanda, Ermənistan - Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması məqsədi ilə ola bilər.

“Qarabağın səsi” layihəsinə kompozisiyalar da daxil etmək olar. Kompozisiyalar Azərbaycanın Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğalı altında olan Xocavənd, Xocalı, Zəngilan, Şuşa, Xankəndi, Kəlbəcər, Füzuli, Ağdam, Laçın, Cəbrayıl və Qubadlı bölgələrinə həsr oluna bilər.

Kitabxana filialları oxucuları Azərbaycan və ingilis dilində istehsal olunan “**Ağdam – virtual səyahət**” 3D qrafik təsvirli film vasitəsilə Ağdamın tarixi abidələri, meydanları, küçələri qrafik təsvirlə canlandırılır, bir növ tamaşaçı rayona virtual səyahətə çıxara bilər.

Kitabxanalar Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadənin eyni adlı şeiri əsasında çəkilən "Qarabağ atı" animasiya filmi nümayiş etdirə bilərlər. Məqsədi gənc nəsə vətənpərvərlik ruhunda töhfə vermək, onların Qarabağ haqqında biliklərini artırmaqdır.

Bildiyimiz kimi **"Qarabağın dövlət əhəmiyyətli tarixi abidələrinin elektron xəritəsi" layihəsinin** həyata keçirilmişdir. Bunun əsas səbəbi interaktiv xəritə üzərində Qarabağda mövcud olan abidələrin GPS koordinatları ilə birlikdə pasportlaşdırılması, abidələrin Azərbaycana məxsusluğunun nümayiş etdirilməsi, gənclərin Qarabağ abidələri haqqında məlumatlılığının artırılmasıdır. Bu layihə ilə oxucuları tanış etmək məqsədəuyğundur.

"Qarabağ – Əcdadlarımızın mirası" adlı sənədli filmi Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan, doğma Qarabağ torpaqlarının, onun mədəni irsinin Azərbaycana, azərbaycanlılara məxsus olması və bu gerçək həqiqət haqqında erməni yalanlarının ifşa olunması, Ermənistanın əzəli Azərbaycan torpaqları olan Qarabağa ərazi iddiaları haqqındadır. Bu məlumatların Azərbaycan cəmiyyətinə, dünya ictimaiyyətinə, eləcə də gələcək nəsillərə obyektiv şəkildə çatdırmaq sənədli filmin əsas məqsədidir. Biz kitabxanaçılar da bu filmi nümayiş etdirərək oxuculara maraqlı məlumatlar verə bilərik.

<http://deyerler.org/212502-qarabada-virtual-syahit.html>

"Yeniyetmə və gənclər arasında Milli Qəhrəmanların və vətənpərvərliyin təbliği" mövzusunda qazilərlə onlayn görüşlər keçirmək olar.

Föndumuzda olan hərbi vətənpərvərlik ədəbiyyatının təbliği məqsədilə müzakirələr, konfrans, xülasələr keçirmək olar.

"Qalib ordunun müzəffər sərkərdəsi", "Qarabağ azadlığa qovuşur", "Biz zəfərlə qayıtdıq", "Tarixi yenidən yazanlar", "Biz birlikdə güclüyük" adlarda konfrans keçirmək olar. Konfransın müvəffəqiyyəti onun təşkilatçısının mövzunu dərinlən bilməsindən, tədbirin əhəmiyyətini düzgün müəyyən etməsindən, ən mühüm məsələlərin müzakirəyə qoyulmasından çox asılıdır. Kitabxanaçı konfransın keçirilməsi üçün qabaqcadan ayrıca proqram tərtib etməlidir. O, proqramda keçiriləcək tədbirin adını, giriş sözü və eləcə də çıxış edəcək başqa şəxslərin adlarını göstərməlidir. Konfransın mövzusunda asılı olaraq müəyyənlənən və söhbət, sərgi, kitabxana plakatları, tövsiyə siyahıları, bülletenləri, bədii və sənədli filmlərin nümayişi, konfransın mövzusu üzrə virtual ekskursiya və s. nəzərdə tutula bilər. Konfransın gedişində mövzuya dair ayrı-ayrı əsərlərə istinad etmək, maraqlı fakt və materiallardan nümunələr gətirmək olar. Hazırlıq işləri başa çatdıqdan sonra konfransın harada və keçiriləcəyi tarix müəyyənləşdirilərək kitabxananın sosial şəbəkəsində elan etmək olar. Dəvətnamələr hazırlanmalı, dəvət ediləcək şəxslərə göndərilməlidir.

Föndumuzda olan hərbi vətənpərvərlik nəşrləri haqqında məlumat vermə xidmətinin kütləvi formalarından biri də **xülasələldir**. Bu mövzu üzrə keçirilən xülasələri aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar: Yeni nəşrlərin xülasəsi; əlamətdar və tarixi günlərlə əlaqədar keçirilən mövzu xülasələri; kitabxananın fondu və ya onun ayrı-ayrı hissələri üzrə xülasə- ekskursiya

(Qarabain müsiqisi inçiləri, Qarabağ igidləri, tariximizin şanlı səhifələri və s.); ən əhəmiyyətli müxtəlif vətənpərvərlik nəşrlərinin xülasəsi və s. Kitablarda haqqında xülasə mövzu və janr üzrə yaxın olan bir neçə əsərin xarakteristikasıdır. Xülasədə kitablardan biri haqqında müfəssəl danışmaq, başqaları haqqında qısa məlumat vermək olar

İnformasiya günü – Kitabxanaçılar vətənpərvərlik mövzusunda fonda yeni daxil edilmiş əsərləri geniş ictimaiyyətə çatdırmaq məqsədilə bu haqda məlumatları mütəmadi olaraq öz saytlarında və sosial şəbəkələrdə yerləşdirməlidir.

Zəfər günü ərəfəsində **“Vətənpərvərlik tərbiyəsi” həftəsi** təşkil etmək olar.

“Mərdlik dərsləri”, “Tariximizin şanlı səhifələri” **tematik gecə** keçirmək məqsədəuyğundur.

Fondumuzda olan **O.Əliyev, N.Abbasovun “Heydər Əliyev və Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları”** adlı kitabı üzrə xülasə, informasiya saati, konfrans keçirmək olar.

Kitabda Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin ölkəmizin ərazi bütövlüyü uğrunda mərdlik və şücaət göstərərək Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adına layiq görülmüş şəhid Milli Qəhrəman ailələri və yaşayan Milli Qəhrəmanlarla görüşlərində dövlət tərəfindən onlara göstərilən diqqət və qayğıdan bəhs edilir. Bu nəşrdə toplanan oçerklərdə Milli qəhrəmanların həyat və döyüş yollarından söhbət açılır. Düşünürük ki, kitab gənc nəslin milli ruhda, əsl vətənpərvər kimi tərbiyə edilməsində böyük rol oynuyacaqdır.

Hacı Rəfiqə Əsgərovanın “Gültəkin zirvəsi” kitabı üzrə oxuculara xülasə vermək, videoçrx hazırlamaq olar. Kitaba xalqımızın igid övladı, qeyrətli vətən qızı, bacarıqlı həkim, həyatının ən məhsuldar günlərini yurdunun düşmənlərdən azad olunmasına həsr etmiş, döyüş səngərlərində yaralı əsgərlərə vəzifə borcunu layiqincə yerinə yetirmək naminə könüllü olaraq hərbi xidmətə getmiş, tibb xidməti baş leytenantı Milli Qəhrəman Gültəkin Əsgərovanın həkimlik və döyüş şücaətindən bəhs edən yazılar daxil edilmişdir. Hərbi vətənpərvərlik mövzusunda olan bu kitab Gültəkin əsgərovanın yaşının 50, şəhidliyinin 22, Azərbaycan Respublikasının Milli Qəhrəmanı fəxri adı almağının 21 illiyinə həsr olunur.

Həmçinin kitabxanalarda **bədii ədəbiyyatda vətənpərvərlik mövzusu** başlığı altında tədbirlər keçirilə bilər. Belə kitablara misal olaraq: **Fazil güney “Qara qan”, Elçin Hüseynbəyli “Ağ qara”, Aqil Abbas “Dolu”, Elxan Elatlı “Cəhənmədən gələn səs”, Sevindik Mehman “İşğal”, Yusif Əhmədov “Topxana meşəsində görüş”** kitabları üzrə xülasə, müzakirəsi, konfrans keçirilə bilər. MKS üzrə "Qarabağın musiqi tarixi – aşiq sənəti" müsabiqəsi keçirilə bilər. Müsabiqənin keçirilməsində əsas məqsəd musiqi tariximizdə öz qədimliyi ilə seçilən Qarabağ aşiq sənətinin təbliği, qədim və müasir el havalalarının öyrənilməsi və qorunması, Qarabağ aşiq sənətinin dünyada tanıtılması üzrə gənc istedadların üzə çıxarılması, onların peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi və bu işin ölkənin regionlarında daha da canlandırılmasının təmin edilməsinə dəstək verilməsindən ibarətdir.

Uşaqlara xidmət edən kitabxana filialları **sual-cavab gecələri** təşkil edə bilər. Burada həm rayonlarımızı, həm də torpaqlarımızın azad olunması uğrunda şəhid olan igid ogullarımızı, qazilərimizi tanımaq məqsədilə suallar tərtib edilə bilər.